

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 27. junija 2017 *

„Predhodno odločanje — Državne pomoči — Člen 107(1) PDEU — Pojem ‚državna pomoč — ‘ —
Pojma ‚podjetje‘ in ‚gospodarska dejavnost‘ — Drugi pogoji za uporabo člena 107(1) PDEU —
Člen 108(1) in (3) PDEU — Pojma ‚obstoječe pomoči‘ in ‚nove pomoči‘ — Sporazum med Kraljevino
Španijo in Svetim sedežem z dne 3. januarja 1979 — Davek na gradnje, inštalacije in gradbena dela —
Oprostitev za nepremičnine Katoliške cerkve“

V zadevi C-74/16,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo
Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 4 de Madrid (pokrajinsko upravno sodišče št. 4
v Madridu, Španija) z odločbo z dne 26. januarja 2016, ki je na Sodišče prispela 10. februarja 2016,
v postopku

Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania

proti

Ayuntamiento de Getafe,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik, A. Tizzano, podpredsednik, M. Ilešič, L. Bay Larsen, T. von Danwitz,
E. Juhász, predsedniki senatov, M. Berger, A. Prechal, predsednici senatov, M. Vilaras in E. Regan,
predsednika senatov, A. Rosas, A. Arabadjiev (poročevalec), M. Safjan, D. Šváby in E. Jarašiūnas,
sodniki,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 10. januarja 2017,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za la Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania M. Muñoz Pérez in A. Fanjul Guerricaechevarría, odvetnika,
- za Ayuntamiento de Getafe L. López Díez, odvetnica,
- za špansko vlado A. Sampol Pucurull in A. Rubio González, agenta,

* Jezik postopka: španščina.

— za Evropsko komisijo G. Luengo, P. Němečková in F. Tomat, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 16. februarja 2017

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 107(1) PDEU.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania (Comunidad de Casa de Escuelas Pías de Getafe, PP. Escolapios) (cerkvena skupnost verskih šol v provinci Betania, hišna skupnost verskih šol v občini Getafe, bratje Escolapios, v nadaljevanju: cerkvena skupnost) in ayuntamiento de Getafe (občina Getafe, Španija, v nadaljevanju: občina), ker je zadnja zavrnila zahtevo cerkvene skupnosti za vračilo zneska, ki ga je plačala iz naslova davka na gradnje, inštalacije in gradbena dela (v nadaljevanju: ICIO).

Pravni okvir

Mednarodno pravo

- 3 Člen IV Sporazuma o gospodarskih zadevah, ki sta ga španska država in Sveti sedež sklenila 3. januarja 1979 (v nadaljevanju: Sporazum z dne 3. januarja 1979), določa:

„1. Sveti sedež, škofovska konferenca, škofije, župnije in druga teritorialna telesa, cerkvene skupnosti in verski redovi ter ustanove za posvečeno življenje, njihove izpostave in sedeži imajo *ex lege* pravico do teh oprostitvev:

[...]

B) popolna in trajna oprostitvev stvarnih davkov in davkov na donos ter dohodnine in davkov na premoženje.

Ta izjema se ne nanaša na prihodke od gospodarske dejavnosti niti na izkoriščanje premoženja s strani Cerkve, če je bilo to izkoriščanje preneseno na tretjo osebo, niti na dobičke iz kapitala niti na prihodke, ki so predmet odtegljaja pri viru iz naslova davka na dohodek.

[...]“

- 4 Člen VI tega sporazuma določa:

„Sveti sedež in španska vlada se zavezujeta, da bosta vprašanja glede razlage in uporabe členov tega sporazuma reševali sporazumno in ob upoštevanju načel, določenih v Sporazumu.“

Špansko pravo

- 5 ICIO je občinski davek, ki je bil uveden z Ley 39/1988 reguladora de las Haciendas Locales (zakon 39/1988 o lokalnih financah) z dne 28. decembra 1988 (BOE št. 313 z dne 30. decembra 1988, str. 36636). V času dejanskega stanja spora o glavni stvari so ga urejali členi od 100 do 103 Real Decreto Legislativo 2/2004, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Reguladora de las

Haciendas Locales (kraljeva zakonska uredba 2/2004, s katero je bilo potrjeno spremenjeno besedilo zakona o lokalnih financah) z dne 5. marca 2004 (BOE št. 59 z dne 9. marca 2004, str. 10284, v nadaljevanju: spremenjeno besedilo zakona o lokalnih financah).

- 6 Člen 100(1) spremenjenega besedila zakona o lokalnih financah določa:

„[ICIO] je posredni davek, katerega obdavčljivi dogodek je izvedba na območju občine kakršne koli gradnje, inštalacije ali dela, za katero se zahteva pridobitev ustreznega gradbenega ali urbanističnega dovoljenja – ne glede na to, ali je to dovoljenje bilo pridobljeno ali ne – ali za katero se zahteva predložitev izjave o izpolnjevanju zahtev ali predhodnega obvestila, če je za izdajo dovoljenja ali izvajanje nadzora pristojen občinski organ, ki naloži davek.“

- 7 Člen 101(1) tega zakona določa:

„Zavezanci za ta davek kot davkoplačevalci so fizične osebe, pravne osebe ali subjekti, [...] ki so naročniki gradnje, inštalacije ali gradbenih del, ne glede na to, ali so lastniki nepremičnine, na kateri se dela izvedejo.

Za namene prejšnjega pododstavka se za naročnika gradnje, inštalacije ali gradbenih del šteje tisti, ki krije stroške ali izdatke izvedbe.“

- 8 Špansko ministrstvo za finance je v Orden por la que se aclara la inclusión del Impuesto sobre Construcciones, Instalaciones y Obras en la letra B) del apartado I del artículo IV del Acuerdo entre el Estado Español y la Santa Sede sobre Asuntos Económicos, de 3 de enero de 1979 (odredba o vključitvi davka na gradnje, inštalacije in gradbena dela v člen IV(1)(B) Sporazuma o gospodarskih zadevah, ki sta ga španska država in Sveti sedež sklenila 3. januarja 1979) z dne 5. junija 2001 (BOE št. 144 z dne 16. junija 2001, str. 21427, v nadaljevanju: odredba z dne 5. junija 2001), in sicer v prvi točki izreka te odredbe, navedlo, da ICIO „spada med stvarne davke ali davke na donos iz člena IV(1)(B) Sporazuma z dne 3. januarja 1979“, v drugi točki tega izreka pa je navedlo, da so Sveti sedež, škofovska konferenca, škofije, župnije in druga teritorialna telesa, cerkvene skupnosti in verski redovi ter ustanove za posvečeno življenje, njihove izpostave in sedeži v celoti in stalno oproščeni [ICIO]“.
- 9 Kot je pojasnilo predložitveno sodišče, je bila s to odredbo Katoliški cerkvi priznana popolna oprostitve od ICIO v zvezi z nepremičninami, ki so v njeni lasti, ne glede na naravo dejavnosti, za katero so bile te namenjene.
- 10 Z Orden EHA/2814/2009 por la que se modifica la Orden de 5 de junio de 2001, por la que se aclara la inclusión del Impuesto sobre Construcciones, Instalaciones y Obras en la letra B) del apartado 1 del artículo IV del Acuerdo entre el Estado Español y la Santa Sede sobre asuntos económicos, de 3 de enero de 1979 (odredba EHA/2814/2009 o spremembi odredbe z dne 5. junija 2001 o vključitvi davka na gradnje, inštalacije in gradbena dela v člen IV(1)(B) Sporazuma o gospodarskih zadevah, ki sta ga španska država in Sveti sedež sklenila 3. januarja 1979) z dne 15. oktobra 2009 (BOE št. 254 z dne 21. oktobra 2009, str. 88046, v nadaljevanju: odredba z dne 15. oktobra 2009) je bila druga točka izreka odredbe z dne 5. junija 2001 nadomeščena s tem besedilom:
- „Sveti sedež, škofovska konferenca, škofije, župnije in druga teritorialna telesa, cerkvene skupnosti in verski redovi ter ustanove za posvečeno življenje, njihove izpostave in sedeži so v celoti in stalno oproščeni [ICIO] za vse nepremičnine, ki so oproščene Contribution Territoriale Urbaine (zdaj davek na nepremičnine).“
- 11 Iz pojasnil predložitvenega sodišča je razvidno, da je bila posledica te spremembe, da je bila Katoliška cerkev oproščena ICIO le v zvezi z nepremičninami, ki so namenjene izključno za verske potrebe.

- 12 Predložitveno sodišče navaja, da je bila odredba z dne 15. oktobra 2009 odpravljena z sodbo senata za upravne spore pri Audiencia Nacional (osrednje specializirano nacionalno sodišče, Španija) z dne 9. decembra 2013 in da je bila ta odprava potrjena s sodbo senata za upravne spore pri Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) z dne 19. novembra 2014 zlasti zato, ker je bil z navedeno odredbo zmanjšan obseg oprostitve iz člena IV(1)(B) Sporazuma z dne 3. januarja 1979.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 13 Cerkevna skupnost je vpisana v register verskih subjektov pri španskem ministrstvu za pravosodje in zanjo se uporablja Sporazum z dne 3. januarja 1979. Je lastnica kompleksa stavb v Getafeju, v katerem je šola „La Inmaculada“, ki jo vodi.
- 14 Cerkevna skupnost je 4. marca 2011 zaprosila za dovoljenje za obnovo in razširitev stavbe, v kateri je konferenčna dvorana te šole, ki je namenjena zlasti sestankom, tečajem in konferencam, da bi ta imela 450 sedišč. Dovoljenje je bilo izdano 28. aprila 2011, cerkevna skupnost pa je plačala ICIO v znesku 23.730,41 EUR.
- 15 Potem je cerkevna skupnost vložila zahtevek za vračilo tega zneska, saj je menila, da je bila oproščena plačila tega davka na podlagi odredbe z dne 5. junija 2001, s katero se izvaja člen IV(1)(B) Sporazuma z dne 3. januarja 1979.
- 16 Ta zahteva je bila zavrnjena z odločbo Órgano de Gestión Tributaria (davčni urad) občine z dne 6. novembra 2013, saj je ta ocenil, da se navedena oprostitev ne uporablja, ker je bila zahtevana za dejavnost Katoliške cerkve, katere namen ni verski.
- 17 Cerkevna skupnost je to odločbo, ki je bila potrjena na višji stopnji, izpodbijala v okviru tožbe, vložene pri predložitvenem sodišču, in zatrjevala, da ni bila dolžna plačati zneska iz naslova ICIO, saj je treba člen IV(1)(B) Sporazuma z dne 3. januarja 1979 razlagati tako, da je oproščena tega davka, ne glede na to, za kateri namen se uporablja nepremičnina, ki je davčna osnova za ta davek.
- 18 Občina odgovarja, da se v skladu z odredbo z dne 15. oktobra 2009 oprostitev ICIO uporablja le za nepremičnine, ki so oproščene davka od nepremičnin, ker so namenjene za verske potrebe Katoliške cerkve, in da bi bila lahko ta oprostitev, če te omejitve ne bi bilo, glede na velik obseg gospodarskih dejavnosti, ki jih izvaja ta cerkev (vodenje šol, bolnišnic ipd.), nezdružljiva z določbami prava Unije na področju državnih pomoči.
- 19 Predložitveno sodišče poudarja, da vprašanje glede združljivosti oprostitve ICIO, ki je priznana Katoliški cerkvi, s pravom Unije sicer nikoli ni bilo izpostavljeno pred španskimi sodišči, je pa bilo to vprašanje predloženo Evropski komisiji, ki v zvezi z njim ni zavzela dokončnega stališča. Ta sodišče v zvezi s tem navaja, da ta izjema v nasprotju s stališčem te institucije ni omejena na inštalacije, gradnje in gradbena dela, ki pripadajo oziroma se izvajajo za Katoliško cerkev in ki so namenjeni izključno za verske potrebe.
- 20 Predložitveno sodišče se sklicuje tudi na točke od 19 do 23 sodbe z dne 9. oktobra 2014, Ministerio de Defensa in Navantia (C-522/13, EU:C:2014:2262), in sprašuje, ali je lahko oprostitev ICIO, ki je priznana Katoliški cerkvi tudi takrat, kadar je zadevna nepremičnina, na katero se nanaša ta ukrep, namenjena opravljanju gospodarske dejavnosti te cerkve, državna pomoč v smislu člena 107(1) PDEU.

- 21 V teh okoliščinah je Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 4 de Madrid (pokrajinsko upravno sodišče št. 4 v Madridu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je oprostitvev plačila [ICIO] za Katoliško cerkev v zvezi z gradnjami, inštalacijami in gradbenimi deli, izvedenimi na nepremičninah, ki so namenjene opravljanju gospodarskih dejavnosti in katerih cilj ni strogo verski, v nasprotju s členom 107(1) PDEU?“

Vprašanje za predhodno odločanje

Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 22 Španska vlada izpodbija dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe. Po mnenju te vlade je vprašanje za predhodno odločanje hipotetično, saj se z njim, ne da bi se nanašalo na dejansko stanje ali predmet spora v glavni stvari, želi pridobiti splošno posvetovalno mnenje glede oprostitve ICIO, ki je priznana Katoliški cerkvi, z vidika ureditve državnih pomoči.
- 23 Poleg tega naj bi bile v predlogu za sprejetje predhodne odločbe velike praznine glede opisa dejanskih in pravnih elementov, ki so potrebni za to, da lahko Sodišče na zastavljeno vprašanje koristno odgovori. V predložitveni odločbi naj ne bi bilo nobenega opisa glede dejavnosti, ki jo opravlja cerkvena skupnost, zlasti v nepremičnini, na katero se nanaša davčna oprostitvev iz postopka v glavni stvari, niti glede njene strukture ali poslovne organiziranosti. Poleg tega naj predložitveno sodišče ne bi navedlo natančnih razlogov, iz katerih je ocenilo, da je treba predložiti vprašanje za predhodno odločanje.
- 24 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča v okviru sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, ki ga določa člen 267 PDEU, le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, pristojno, da ob upoštevanju posebnosti zadeve presodi potrebo po izdaji predhodne odločbe, da bi lahko izdalo sodbo, in tudi upoštevnost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Zato je Sodišče načeloma dolžno odločiti, če se postavljena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije (sodba z dne 21. decembra 2016, Vervloet in drugi, C-76/15, EU:C:2016:975, točka 56 in navedena sodna praksa).
- 25 Iz tega je razvidno, da se upoštevnost vprašanj o pravu Unije predpostavlja. Sodišče lahko zavrne odločanje o vprašanju za predhodno odločanje, ki ga postavi nacionalno sodišče, le takrat, kadar je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nikakršne zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, kadar gre za hipotetičen problem oziroma kadar Sodišče nima na voljo dejanskih in pravnih elementov, ki so potrebni, da bi lahko na postavljena vprašanja podalo koristne odgovore (sodba z dne 21. decembra 2016, Vervloet in drugi, C-76/15, EU:C:2016:975, točka 57).
- 26 V zvezi s tem je treba opozoriti, da nujnost, da se zagotovi razlaga prava Unije, ki bo koristna za nacionalno sodišče, zahteva, da to opredeli dejanski in pravni okvir, v katerega so umeščena vprašanja, ki jih postavlja, ali da vsaj razloži dejstva, ki so bila podlaga za ta vprašanja. Te zahteve so posebej pomembne na področju konkurence, za katero so značilni zapleteni dejanski in pravni položaji (sodba z dne 21. novembra 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, točka 20).
- 27 V skladu s sodno prakso Sodišča je tudi pomembno, da nacionalno sodišče navede natančne razloge, ki so mu vzbudili dvom o razlagi prava Unije in iz katerih meni, da je treba na Sodišče nasloviti vprašanja za predhodno odločanje (sodba z dne 21. novembra 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, točka 21).

- 28 V konkretnem primeru je, najprej, iz predložitvene odločbe razvidno, da je pri predložitvenem sodišču med drugim predloženo vprašanje, ali člen 107 PDEU nasprotuje temu, da je cerkvena skupnost na podlagi odredbe z dne 5. junija 2001, s katero se izvaja člen IV(1)(B) Sporazuma z dne 3. januarja 1979, deležna davčne oprostitve iz postopka v glavni stvari.
- 29 Iz te odločbe je razvidno, da je predložitveno sodišče ocenilo, da mora, zato da bi odločilo o tožbi, ki je pri njem vložena, preveriti združljivost take oprostitve s členom 107 PDEU, pri čemer so dvomi, ki jih ima v zvezi s tem, jasno razvidni iz te odločbe.
- 30 V teh okoliščinah ni jasno razvidno, da bi se razlaga prava Unije, ki jo zahteva nacionalno sodišče, nanašala na hipotetičen problem ali da ne bi imela nobene zveze z dejanskim stanjem in predmetom spora o glavni stvari.
- 31 Poleg tega so v predložitveni odločbi, kot v točki 25 sklepnih predlogov poudarja generalna pravobranilka, navedene upoštevne določbe Sporazuma z dne 3. januarja 1979 in španskega davčnega prava ter z njima povezana nacionalna upravna in sodna praksa, španska vlada pa tudi ni navedla nobenega elementa, ki bi bil koristen za razumevanje zadeve in ga predložitveno sodišče ne bi navedlo.
- 32 Nazadnje, v predložitveni odločbi so, kar zadeva opis dejanskega okvira, zadostni podatki za razumevanje vprašanja za predhodno odločanje in njegovega obsega.
- 33 Zato je treba šteti, da so v predložitveni odločbi dejanski in pravni elementi, ki Sodišču omogočajo, da predložitvenemu sodišču da koristen odgovor. Poleg tega je ta odločba zadevnim strankam iz člena 23, drugi odstavek, Statuta Sodišča Evropske unije omogočila, da v skladu s to določbo predložijo svoja stališča.
- 34 Iz tega sledi, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe dopusten.

Vsebinska obravnava

- 35 Predložitveno sodišče s svojim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je lahko davčna oprostitve, kot je ta iz zadeve v glavni stvari, ki je priznana cerkveni skupnosti Katoliške cerkve za dela, ki so bila opravljena v stavbi, ki ni namenjena za strogo verske dejavnosti, zajeta s prepovedjo iz člena 107(1) PDEU.
- 36 Uvodoma je treba opozoriti, da mora Sodišče glede na svojo ustaljeno sodno prakso v okviru postopka sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem iz člena 267 PDEU nacionalnemu sodišču podati koristen odgovor, ki mu omogoča rešitev spora, o katerem odloča. Zato mora Sodišče po potrebi preoblikovati predložena vprašanja. To, da je nacionalno sodišče vprašanje za predhodno odločanje formalno oblikovalo tako, da se je sklicevalo na nekatere določbe prava Unije, ne preprečuje, da Sodišče nacionalnemu sodišču ne bi predložilo vseh elementov razlage, ki bi lahko bili koristni pri sojenju o zadevi, o kateri to odloča, ne glede na to, ali jih je nacionalno sodišče v vprašanjih navedlo. Glede na to mora Sodišče iz vseh elementov, ki jih je predložilo nacionalno sodišče, zlasti iz obrazložitve predložitvene odločbe, izluščiti elemente prava Unije, ki jih je treba razložiti ob upoštevanju predmeta spora (sodba z dne 15. oktobra 2015, Biovet, C-306/14, EU:C:2015:689, točka 17 in navedena sodna praksa).
- 37 V konkretnem primeru je treba, zlasti glede na stališča Kraljevine Španije in Komisije, zato da se predložitvenemu sodišču zagotovijo taki koristni elementi razlage, na zastavljeno vprašanje odgovoriti ne le z vidika člena 107(1) PDEU, ampak tudi z vidika člena 108(1) in (3) PDEU.

Pojem „državna pomoč“ v smislu člena 107(1) PDEU

- 38 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča morajo biti za opredelitev za „državne pomoči“ v smislu člena 107(1) PDEU izpolnjeni vsi pogoji iz te določbe. Tako mora iti, prvič, za državno intervencijo ali intervencijo iz državnih sredstev. Drugič, ta intervencija mora biti taka, da lahko prizadene trgovino med državami članicami. Tretjič, upravičencu mora dati selektivno prednost. Četrtrič, pomoč mora izkrivljati ali bi lahko izkrivljala konkurenco (sodbi z dne 21. decembra 2016, Komisija/Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, EU:C:2016:971, točka 40, in z dne 21. decembra 2016, Komisija/World Duty Free Group SA in drugi, C-20/15 P in C-21/15 P, EU:C:2016:981, točka 53).
- 39 Poleg tega se konkurenčno pravo Unije in zlasti prepoved iz člena 107(1) PDEU nanašata na dejavnosti podjetij (glej v tem smislu sodbi z dne 23. marca 2006, Enirisorse, C-237/04, EU:C:2006:197, točki 27 in 28, in z dne 5. marca 2015, Komisija in drugi/Versalis in drugi, C-93/13 P in C-123/13 P, EU:C:2015:150, točka 88).
- 40 Iz tega izhaja, da je treba v tem primeru preučiti, prvič, ali se cerkvena skupnost lahko opredeli za „podjetje“ v smislu člena 107(1) PDEU, drugič, ali davčna oprostitvev iz zadeve v glavni stvari cerkveni skupnosti daje selektivno gospodarsko prednost, tretjič, ali je ta ukrep intervencija španske države ali iz sredstev te države članice ter, nazadnje, četrtič, ali ta oprostitvev lahko prizadene trgovino med državami članicami in izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco na notranjem trgu.

Pojma „podjetje“ in „gospodarska dejavnost“

- 41 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča pojem „podjetje“ v kontekstu konkurenčnega prava Unije zajema vsak subjekt, ki opravlja gospodarsko dejavnost, ne glede na njegov pravni status in način financiranja (sodba z dne 10. januarja 2006, Cassa di Risparmio di Firenze in drugi, C-222/04, EU:C:2006:8, točka 107).
- 42 Iz tega izhaja, da javna ali zasebna narava subjekta, ki opravlja zadevno dejavnost, ne vpliva na vprašanje, ali je ta subjekt „podjetje“.
- 43 Poleg tega, če je zadevno dejavnost mogoče opredeliti za „gospodarsko“, okoliščina, da jo opravlja verska skupnost, ne preprečuje uporabe pravil Pogodbe, med katerimi so tista, ki urejajo pravo konkurence (glej v tem smislu sodbo z dne 5. oktobra 1988, Steymann, 196/87, EU:C:1988:475, točki 9 in 14).
- 44 Za ugotovitev, ali so zadevne dejavnosti dejavnosti „podjetja“ v smislu konkurenčnega prava Unije, je treba ugotoviti, kakšna je narava teh dejavnosti, saj je treba v zvezi z opredelitvijo za „gospodarske dejavnosti“ preučiti vsako od različnih dejavnosti, ki jih opravlja isti zadevni subjekt (glej v tem smislu sodbi z dne 24. oktobra 2002, Aéroports de Paris/Komisija, C-82/01 P, EU:C:2002:617, točka 75, in z dne 1. julija 2008, MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, točka 25).
- 45 Gospodarska dejavnost je vsaka dejavnost ponujanja blaga ali storitev na nekem trgu (sodba z dne 10. januarja 2006, Cassa di Risparmio di Firenze in drugi, C-222/04, EU:C:2006:8, točka 108).
- 46 Okoliščina, da je ponujanje blaga in storitev nepridobitno, ni ovira za to, da se subjekt, ki opravlja te dejavnosti na trgu, obravnava kot podjetje, če je ta ponudba konkurenčna ponudbi drugih gospodarskih subjektov, katerih cilj je dobiček (sodba z dne 1. julija 2008, MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, točka 27).

- 47 Storitve, ki se lahko opredelijo za „gospodarsko dejavnost“, so tiste, ki se običajno opravljajo za plačilo. Bistvena značilnost plačila je v tem, da to pomeni ekonomsko protidajatev za zadevne storitve (glej po analogiji sodbo z dne 11. septembra 2007, Schwarz in Gootjes-Schwarz, C-76/05, EU:C:2007:492, točki 37 in 38 ter navedena sodna praksa).
- 48 V tem okviru je treba šteti, da so tečaji, ki jih izvajajo izobraževalne ustanove in se pretežno financirajo z zasebnimi sredstvi, ki ne prihajajo od samega ponudnika storitev, storitve, saj je namreč cilj, ki ga uresničujejo te ustanove, ponudba storitve proti plačilu (glej po analogiji sodbi z dne 11. septembra 2007, Schwarz in Gootjes-Schwarz, C-76/05, EU:C:2007:492, točka 40, in z dne 11. septembra 2007, Komisija/Nemčija, C-318/05, EU:C:2007:495, točka 69).
- 49 Ni nujno, da to zasebno financiranje zagotovijo predvsem učenci oziroma njihovi starši, saj gospodarska narava dejavnosti ni odvisna od tega, da storitev plačajo tisti, ki imajo od nje korist (glej po analogiji sodbi z dne 11. septembra 2007, Schwarz in Gootjes-Schwarz, C-76/05, EU:C:2007:492, točka 41, in z dne 11. septembra 2007, Komisija/Nemčija, C-318/05, EU:C:2007:495, točka 70).
- 50 Enako pa ne velja za tečaje, ki jih izvajajo nekatere ustanove, ki so del sistema javnega izobraževanja in se v celoti ali pretežno financirajo iz javnih sredstev. Z vzpostavitvijo in ohranjanjem takega sistema javnega izobraževanja, načeloma financiranega iz javnega proračuna, in ne iz prispevkov učencev ali njihovih staršev, namreč država nima namena opravljati pridobitnih dejavnosti, temveč izpolnjuje naloge, ki jih ima do svojih prebivalcev na socialnem, kulturnem in izobraževalnem področju (glej po analogiji sodbi z dne 11. septembra 2007, Schwarz in Gootjes-Schwarz, C-76/05, EU:C:2007:492, točka 39, in z dne 11. septembra 2007, Komisija/Nemčija, C-318/05, EU:C:2007:495, točka 68).
- 51 V tem kontekstu ni izključeno, da bi ista ustanova lahko opravljala več dejavnosti, gospodarskih in negospodarskih, pod pogojem, da ima ločeno računovodstvo glede različnih prejetih finančnih sredstev, tako da se izključi vsakršno tveganje „navzkrižnega“ subvencioniranja njenih gospodarskih dejavnosti z javnimi sredstvi, ki jih dobi za svoje negospodarske dejavnosti.
- 52 V konkretnem primeru ni sporno, da cerkvena skupnost v šoli „La Inmaculada“ opravlja tri vrste dejavnosti, in sicer strogo verske dejavnosti, poučevanje, ki ga subvencionira španska država, in neodvisno poučevanje, brez finančne pomoči te države članice. Poleg tega ta subjekt svojim učencem zagotavlja dopolnilne storitve prehrane in transporta.
- 53 Glede na to, da se davčna oprostitve iz zadeve v glavni stvari nanaša na prenavo in povečanje konferenčne dvorane šole „La Inmaculada“ ter da je cerkvena skupnost na obravnavi pred Sodiščem poudarila, da je ta dvorana namenjena le za izobraževalne dejavnosti, ki jih ponuja, pa se zdi, da ta oprostitve nima zveze niti z dejavnostmi tega subjekta, ki so strogo verske, niti z dopolnilnimi storitvami, omenjenimi v prejšnji točki.
- 54 V tem kontekstu mora predložitveno sodišče za namene uporabe prepovedi iz člena 107(1) PDEU za to oprostitve – glede na usmeritve iz točk od 41 do 51 te sodbe – ugotoviti, ali so pedagoške dejavnosti, ki jih opravlja cerkvena skupnost, gospodarske, in če je to podano, katere.
- 55 V zvezi s tem je iz skladnih pojasnil, ki so jih na obravnavi pred Sodiščem podale cerkvena skupnost, občina in španska vlada, razvidno, da izobraževalne dejavnosti, ki jih subvencionira španska država, spadajo v okvir primarnega in sekundarnega javnega izobraževanja te države članice, pri čemer se izobraževanje v šoli „La Inmaculada“ opravlja na podlagi in v skladu s pogoji, ki so določeni v dogovoru, sklenjenem med cerkveno skupnostjo in avtonomno pokrajino Madrid, ter je v celoti financirano iz javnega proračuna.
- 56 Če so te informacije pravilne, kar preveri predložitveno sodišče, izobraževalnih dejavnosti cerkvene skupnosti, ki jih subvencionira španska država, ni mogoče opredeliti za „gospodarske“ v skladu s sodno prakso Sodišča, navedeno v točkah od 41 do 50 te sodbe.

- 57 Nasprotno pa se glede na informacije, ki so jih na obravnavi pred Sodiščem podale cerkvena skupnost, občina in španska vlada, zdi, da izobraževalne dejavnosti cerkvene skupnosti, ki jih ne subvencionira španska država ter ki zadevajo predšolsko, obšolsko in dodatno izobraževanje, izpolnjujejo vsa merila, navedena v točkah od 44 do 49 te sodbe, da se opredelijo za „gospodarske dejavnosti“, vendar mora to preveriti predložitveno sodišče.
- 58 Teh dejavnosti naj namreč ne bi financirala španska država. Šlo naj bi, nasprotno, za dejavnosti, ki jih organizira sama cerkvena skupnost in ki se pretežno financirajo z zasebnimi finančnimi prispevki, zlasti učencev in njihovih staršev, za stroške šolanja.
- 59 Če bi predložitveno sodišče po tej preveritvi ugotovilo, da so izobraževalne dejavnosti cerkvene skupnosti, ki jih španska država ne subvencionira, „gospodarske dejavnosti“, mora še preveriti, ali je konferenčna dvorana šole „La Inmaculada“ namenjena za izključno ene ali druge od teh izobraževalnih dejavnosti ali pa gre za mešano uporabo.
- 60 Če se uporablja le za dejavnosti izobraževanja, ki jih subvencionira španska država, in če izpolnjuje vsa merila, navedena v točki 50 te sodbe, davčna oprostitvev iz zadeve v glavni stvari namreč ni zajeta s prepovedjo iz člena 107(1) PDEU.
- 61 Če pa je ta konferenčna dvorana namenjena le za izobraževalne dejavnosti, ki jih cerkvena skupnost zagotavlja brez subvencije španske države in ki izpolnjujejo vsa merila iz točk od 44 do 49 te sodbe, bi bila oprostitvev iz zadeve v glavni stvari lahko zajeta s to prepovedjo.
- 62 V primeru mešane uporabe te dvorane bi bila lahko davčna oprostitvev iz zadeve v glavni stvari zajeta s to prepovedjo v delu, v katerem je ta dvorana namenjena za dejavnosti, ki izpolnjujejo merila, navedena v točkah od 44 do 49 in 51 te sodbe.
- 63 Iz vseh zgoraj navedenih preudarkov izhaja, da je davčna oprostitvev iz zadeve v glavni stvari zajeta s prepovedjo iz člena 107(1) PDEU le, če se vsaj del izobraževalnih dejavnosti, ki jih v okviru šole „La Inmaculada“ zagotavlja cerkvena skupnost, opredeli za „gospodarsko dejavnost“ v smislu sodne prakse iz točk od 44 do 49 te sodbe in se konferenčna dvorana te šole vsaj deloma nameni za take gospodarske dejavnosti.
- 64 Torej je treba pod pogojem, da bi predložitveno sodišče na podlagi presoje dejstev ugotovilo, da je ta konferenčna dvorana namenjena za dejavnosti, ki jih vodi cerkvena skupnost in jih je treba opredeliti za „gospodarske“, v nadaljevanju presoditi, ali so v položaju, kot je ta v zadevi v glavni stvari, izpolnjeni štirje pogoji iz točke 38 te sodbe.

Pojem „selektivna gospodarska prednost“

- 65 Glede vprašanja, ali je treba za davčno oprostitvev iz zadeve v glavni stvari šteti, da svojemu upravičencu daje prednost, je treba opozoriti, da se v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča za državne pomoči štejejo intervencije v kateri koli obliki, ki lahko neposredno ali posredno dajejo prednost podjetjem ali ki jih je treba razumeti kot gospodarsko korist, ki je podjetje, ki je prejemnik pomoči, v normalnih tržnih razmerah ne bi prejelo (sodba z dne 9. oktobra 2014, Ministerio de Defensa in Navantia, C-522/13, EU:C:2014:2262, točka 21).
- 66 Tako se za pomoč štejejo zlasti intervencije, ki v različnih oblikah zmanjšujejo stroške, ki običajno bremenijo proračun podjetja, in so zato, ne da bi bile subvencije v ozkem pomenu besede, enake narave in imajo enake učinke (sodba z dne 19. marca 2013, Bouygues in Bouygues Télécom/Komisija in drugi ter Komisija/Francija in drugi, C-399/10 P in C-401/10 P, EU:C:2013:175, točka 101).

- 67 V konkretnem primeru je iz predložitvene odločbe razvidno, da je v skladu s členom 100(1) in členom 101(1) spremenjenega zakona o lokalnih financah vsako podjetje, ki naroči izvedbo del, kot so tista iz zadeve v glavni stvari, zavezano za ICIO in da je cerkvena skupnost davek iz tega naslova plačala. Iz tega izhaja, da bi bil učinek davčne oprostitve iz zadeve v glavni stvari, da bi bil davek, ki ga je cerkvena skupnost že plačala, tej povrnjen.
- 68 V teh okoliščinah je treba šteti, da je ICIO davek, ki ga morajo davčni zavezanci, ki naročijo izvedbo gradbenih ali obnovitvenih del, na katera se nanaša ta davek, običajno plačati, in da bi bila posledica oprostitve iz zadeve v glavni stvari zmanjšanje bremen proračuna cerkvene skupnosti. Taka davčna oprostitve bi zato pomenila, da bi cerkvena skupnost pridobila gospodarsko prednost.
- 69 Poleg tega je iz odredbe z dne 5. junija 2001 razvidno, da so Sveti sedež, škofovsko konferenco, škofije, župnije in druga teritorialna telesa, cerkvene skupnosti in verski redovi ter ustanove za posvečeno življenje, njihove izpostave in sedeži v celoti in stalno oproščeni ICIO.
- 70 Zato je razvidno, da ta odredba ni splošni ukrep, ki se brez razlikovanja uporablja za vse gospodarske subjekte, temveč *a priori* selektivni ukrep.
- 71 Vendar v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča pojem „državne pomoči“ ne vključuje državnih ukrepov, ki uvajajo razlikovanje med podjetji in so zato *a priori* selektivni, kadar to razlikovanje izhaja iz narave ali strukture sistema, v katerega spadajo, kar dokazuje zadevna država članica (sodba z dne 9. oktobra 2014, Ministerio de Defensa et Navantia, C-522/13, EU:C:2014:2262, točka 42).
- 72 V obravnavanem primeru pa iz nobenega elementa spisa, ki je bil predložen Sodišču, ni razvidno, da bi davčna oprostitve, določena z odredbo z dne 5. junija 2001, izhajala neposredno iz temeljnih ali glavnih načel davčnega sistema Kraljevine Španije niti da bi bila nujna za delovanje in učinkovitost tega davčnega sistema.
- 73 Glede na navedeno je treba ugotoviti, da je v obravnavanem primeru pogoj, ki se nanaša na obstoj selektivne gospodarske prednosti, lahko izpolnjen.

Pojem „pomoč, ki jo dodeli država ali je dodeljena iz državnih sredstev“

- 74 Da se prednosti lahko opredelijo kot pomoči v smislu člena 107(1) PDEU, morajo biti, prvič, dodeljene neposredno ali posredno iz državnih sredstev in, drugič, mogoče jih mora biti pripisati državi (sodba z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi, C-262/12, EU:C:2013:851, točka 16).
- 75 Glede, prvič, pogoja pripisljivosti ukrepa zadošča ugotovitev, da davčna oprostitve iz zadeve v glavni stvari izhaja neposredno iz odredbe z dne 5. junija 2001, ki jo je sprejelo špansko ministrstvo za finance, in se opira na Sporazum z dne 3. januarja 1979, ki ga je sklenila in ga izvaja ta država članica.
- 76 Glede, drugič, pogoja, da se prednost dodeli neposredno ali posredno iz državnih sredstev, ni sporno, da je korelat oprostitve iz zadeve v glavni stvari, ki pomeni ukinitve stroška, ki bi običajno moral bremeniti proračun cerkvene skupnosti, ustrezajoče zmanjšanje prejemkov občine.
- 77 V teh okoliščinah se zdi pogoj intervencije države z njenimi sredstvi izpolnjen.

Pojem pomoči, „ki prizadenejo trgovino med državami članicami“, in pojem pomoči, ki „izkrivljajo ali bi lahko izkrivljale konkurenco“

- 78 Glede pogojev, ki se nanašata na vpliv gospodarske prednosti na trgovino med državami članicami in na nevarnost izkrivljanja konkurence, ki ga ta vpliv lahko povzroči, je treba spomniti, da pri opredelitvi nacionalnega ukrepa kot državne pomoči ni treba dokazati niti dejanskega vpliva zadevne

pomoči na trgovino med državami članicami niti dejanskega izkrivljanja konkurence, ampak je treba le preučiti, ali ta pomoč lahko prizadene to trgovino in izkrivi konkurenco (sodba z dne 21. decembra 2016, Vervloet in drugi, C-76/15, EU:C:2016:975, točka 102).

- 79 Natančneje, če pomoč države članice okrepi položaj nekaterih podjetij glede na druga podjetja, ki jim konkurirajo v okviru trgovine med državami članicami, je treba šteti, da pomoč vpliva na to trgovino. V zvezi s tem ni nujno, da je upravičeno podjetje samo udeleženo pri trgovini med državami članicami. Kadar namreč država članica dodeli pomoč podjetju, lahko s tem ohrani ali poveča njegovo notranjo dejavnost, tako da zmanjša možnosti podjetij s sedeži v drugih državah članicah, da vstopijo na trg te države članice (sodba z dne 21. decembra 2016, Vervloet in drugi, C-76/15, EU:C:2016:975, točka 104).
- 80 Glede pogoja izkrivljanja konkurence je treba poudariti, da pomoči, ki naj bi podjetje razbremenile stroškov, ki jih bi sicer nosilo v okviru izvajanja tekočih poslov ali svojih običajnih dejavnosti, načeloma izkrivljajo pogoje konkurence (sodba z dne 26. oktobra 2016, Orange/Komisija, C-211/15 P, EU:C:2016:798, točka 66).
- 81 V zadevi v glavni stvari je mogoče, da bi oprostitev ICIO, ki bi jo lahko bila deležna cerkvena skupnost, povzročila, da bi bilo ponujanje njenih izobraževalnih storitev bolj privlačno kot ponujanje storitev ustanov, ki so ravno tako dejavne na istem trgu.
- 82 Vendar v skladu členom 2 Uredbe Komisije (ES) št. 1998/2006 z dne 15. decembra 2006 o uporabi členov [107 in 108 PDEU] pri pomoči *de minimis* (UL 2006 L 379, str. 5) glede na uvodno izjavo 8 te uredbe pomoč, ki ne presega zgornje meje 200.000 EUR v katerem koli obdobju treh let, ne vpliva na trgovino med državami članicami in ne izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco, tako da so taki ukrepi izključeni iz pojma državnih pomoči (sodba z dne 8. maja 2013, Libert in drugi, C-197/11 in C-203/11, EU:C:2013:288, točka 81).
- 83 V zvezi s tem mora predložitveno sodišče preveriti, ali je v konkretnem primeru ta prag dosežen, in upoštevati dejstvo, da se za namene potrebnega izračuna upoštevajo le prednosti, ki jih je cerkvena skupnost pridobila iz naslova svojih morebitnih gospodarskih dejavnosti, negospodarske dejavnosti pa se v skladu z navedbami v točkah 41 in 63 te sodbe iz tega izračuna izključijo.
- 84 Predložitveno sodišče mora ob upoštevanju zgoraj navedenih elementov razlage in vseh upoštevanih okoliščin zadeve, ki mu je predložena, presoditi, ali lahko oprostitev iz zadeve v glavni stvari dejansko vpliva na trgovino med državami članicami in ali se v tej zadevi uporablja Uredba št. 1998/2006.
- 85 Če v zvezi s tem to sodišče dvomi ali ima težave z določitvijo zneska pomoči, od katerega je cerkvena skupnost lahko imela korist iz naslova svojih morebitnih gospodarskih dejavnosti, ima možnost, da se poleg tega, da zahteva sodelovanje drugih organov zadevne države članice, za to v skladu z načelom lojalnega sodelovanja obrne po pomoč na Komisijo, kot to izhaja zlasti iz točk od 77 do 96 Obvestila Komisije o izvrševanju zakonodaje o državni pomoči na nacionalnih sodiščih (UL 2009, C 85, str. 1) (glej v tem smislu sodbo z dne 13. februarja 2014, Mediaset, C-69/13, EU:C:2014:71, točka 30).

Pojma „obstoječe pomoči“ in „nove pomoči“ v smislu odstavkov 1 in 3 člena 108 PDEU

- 86 Ker španska vlada v okviru svojih stališč pred Sodiščem navaja, da je glede na to, da je bil Sporazum z dne 3. januarja 1979 sklenjen pred pristopom Kraljevine Španije k Evropski uniji in da je podlaga za oprostitev iz zadeve v glavni stvari ta sporazum, ta oprostitev v vsakem primeru obstoječa pomoč, je treba opozoriti, da je v okviru sistema nadzora nad državnimi pomočmi, vzpostavljenega s členoma 107 in 108 PDEU, postopek različen glede na to, ali gre za obstoječe ali nove pomoči. Medtem ko se lahko obstoječe pomoči v skladu s členom 108(1) PDEU zakonito izvajajo, dokler Komisija ne ugotovi njihove nezdržljivosti, člen 108(3) PDEU določa, da se morajo načrti za uvedbo

novih pomoči ali spremembo obstoječih pomoči pravočasno priglasiti Komisiji in jih ni mogoče izvajati, dokler postopek ni končan z dokončno odločbo (sodba z dne 26. oktobra 2016, DEI in Komisija/Alouminion tis Ellados, C-590/14 P, EU:C:2016:797, točka 45).

- 87 „Obstoječa pomoč“ je – brez poseganja v določbe akta o pristopu zadevne države članice – vsaka pomoč, ki je obstajala pred začetkom veljavnosti Pogodbe v tej državi članici, torej programi pomoči in posamične pomoči, ki so se začeli izvajati pred začetkom veljavnosti Pogodbe in se izvajajo tudi po začetku veljavnosti Pogodbe (glej v tem smislu sodbo z dne 18. julija 2013, P, C-6/12, EU:C:2013:525, točka 42).
- 88 V tem primeru se sicer člen IV(1)(B) Sporazuma z dne 3. januarja 1979, ki določa splošno oprostitev stvarnih davkov v korist španske Katoliške cerkve, časovno umešča pred pristop Kraljevine Španije k Uniji, vendar je bil ICIO v španski pravni red uveden šele po tem pristopu, davčna oprostitev iz zadeve v glavni stvari pa izhaja iz odredbe z dne 5. junija 2001.
- 89 V teh okoliščinah gre, če bi predložitveno sodišče ugotovilo obstoj državne pomoči v korist cerkvene skupnosti, lahko le za novo pomoč v smislu člena 108(3) PDEU.
- 90 Glede na vse prej navedene preudarke je treba na zastavljeno vprašanje odgovoriti, da je davčna oprostitev, kot je ta iz zadeve v glavni stvari, ki je priznana cerkveni skupnosti, ki spada v okvir Katoliške cerkve, za dela, ki so bila izvedena v zgradbi, namenjeni za izvajanje dejavnosti, ki niso strogo verske, lahko zajeta s prepovedjo iz člena 107(1) PDEU, če in kolikor so te dejavnosti gospodarske, kar preveri predložitveno sodišče.

Stroški

- 91 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

Davčna oprostitev, kot je ta iz zadeve v glavni stvari, ki je priznana cerkveni skupnosti, ki spada v okvir Katoliške cerkve, za dela, ki so bila izvedena v zgradbi, namenjeni za izvajanje dejavnosti, ki niso strogo verske, je lahko zajeta s prepovedjo iz člena 107(1) PDEU, če in kolikor so te dejavnosti gospodarske, kar preveri predložitveno sodišče.

Podpisi